

Uczniowie o specyficznych trudnościach w uczeniu się na lekcjach języka polskiego.

Od niedawna w polskiej szkole szczególną uwagę zwraca się na potrzeby dzieci, których edukacja utrudniona jest przez występowanie u nich wielu bardzo czasami różnorodnych zaburzeń. Do niedawna panowała swoboda postępowania i trzeba przyznać, że wtedy wszystko zależało od podejścia, pasji i zrozumienia pedagogów i nauczycieli. Wielu wspaniałych ludzi rozumiało, że nie zawsze wina za porażki edukacyjne stoi po stronie dziecka i nie przyjmowali do wiadomości najprostszyc i często krzywdzących twierdzeń typu: „Gdyby tylko chciał mu się pouczyć, nie miałby z niczym problemów”. Oczywiście nie wykluczam takich dość częstych sytuacji, a praca ucznia jest nie do przecenienia, ale poświęćmy nieco czasu i uwagi tym uczniom, którzy nie są w stanie swoich ograniczeń pokonać całkowicie i liczą po pierwsze na nasze zrozumienie dla ich sytuacji (nie mylmy tego z pobłażaniem), a po drugie mogą oczekiwać od nas wskazówek i pomocy.

Zachęcam wszystkich nauczycieli, nie tylko uczących języka polskiego do tego, aby poświęćmy nieco czasu na odszukanie i obejrzenie świetnego dokumentu produkcji HBO „To umiem, a tego jeszcze nie”. Film ten jest reporterskim portretem grupki dzieci zmagających się z kilkoma różnymi trudnościami rozwojowymi. Dysleksja, dyskalkulia, zaburzenia słuchowe i deficyty koncentracji to tylko niektóre z nich, ale oprócz informacji na temat konkretnego deficytu rozwojowego wartością tego filmu są przede wszystkim emocje, jakie towarzyszą uczniom w szkole, podczas przeżywania kolejnych porażek, w kontaktach z rówieśnikami i nauczycielami. Myślę, że obejrzenie tego filmu powinno być pozycją obowiązkową dla każdego pedagoga. Nasze działanie, słowo skierowane do ucznia może uskrzydlić, ale może też pogrążyć, skrzywdzić, odebrać inicjatywę, pozwolić dziecku uwierzyć, że jest do niczego. Marzę, żeby każdy z nas, nauczycieli potrafił znaleźć złoty środek między byciem „egzekutorem” wiedzy i umiejętności, a byciem pełnym zrozumienia człowiekiem.

Artykuł ten jednak ma też cel praktyczny, jakim jest pomoc nauczycielowi w dostosowaniu wymagań na lekcjach języka polskiego do potrzeb naszych wychowanków z różnymi dysfunkcjami. Diagnozowanie tych zaburzeń ma być obecnie zadaniem rozpoczynającym się bardzo wcześnie, bo już na I etapie edukacyjnym. Uczniowi ma towarzyszyć pełny opis jego diagnozy i wspomaganie realizowanego przez szkołę na kolejnych etapach. W związku z tym w szkole pojawiły się dokumenty KIPU, IPET, PDW i inne, z którymi musimy się „zaprzyjaźnić”. Poniższe propozycje mają pomóc nauczycielowi poloniście w dostosowaniu zapisów diagnozy umieszczonej w opinii lub w orzeczeniu Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej. Zapisy te często są dla nas, nauczycieli enigmatyczne i niewiele mówią nam, jeśli chodzi o konkretną pracę z uczniem. Mam nadzieję, że pomogą one nauczycielowi spojrzeć ludzkim okiem na dziecko ukryte za formułkami orzeczenia. Zachęcam do korzystania z gotowych zapisów, które możecie Państwo również odnaleźć w formacie dokumentu Word na naszej stronie PODN w Wodzisławiu Śl. w zakładce: materiały dla nauczycieli- język polski.

ZABURZENIA PERCEPCJI WZROKOWEJ

Rodzaj zaburzenia (wg opinii z PPP)	Przewidywane trudności w nauce	Sposoby dostosowania pracy do potrzeb ucznia
Zaburzona analiza i synteza wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Brak umiejętności płynnego czytania 	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie instrukcji i poleceń przez nauczyciela • czytanie tekstów literackich przez nauczyciela lub powtarzane czytanie przez nauczyciela • ograniczenie, bądź rezygnacja z głośnego czytania na forum klasy • sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu • wydłużenie czasu na pracę z tekstem oraz na pisanie prac • zapisywanie na tablicy nowych terminów, a w szczególnie trudnych przypadkach (np. onomatopeja, personifikacja, paralelizm itp.) umieszczenie tychże słów na widocznym miejscu • konstruowanie poleceń prostych i czytelnych. (np. bez podwójnych zaprzeczeń) • przeprowadzanie sprawdzianów ustnych
Zaburzona pamięć wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Mylenie liter o podobnym kształcie (l-ł, t, e-c, n-m, u-n, w-m, b-d-p, d-g) • Mylenie cyfr o podobnym kształcie (1-7, 3-8, 6-9) • Pomijanie szczegółów graficznych liter (t, ł, i, e, a, ś, ć, ź, ó, ż,) • Trudności w zapamiętywaniu symboli i nielogicznych ciągów znaków (np.alfabetu) 	<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia utrwalające kształt liter, cyfr, znaków (np. kaligrafia lub inne zaj. grafomotoryczne np. połączeni, wykreślanki itp.) • poprawianie wszelkich błędów w pracach pisemnych ucznia i w notatkach • systematyczne sprawdzanie postępów pracy ucznia na lekcji. • wielokrotne przepisywanie przez ucznia zadanych ciągów symboli.
Zaburzona analiza i synteza wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Przesławianie lub opuszczanie liter w wyrazach oraz cyfr w liczbach • Trudności w zapisie skomplikowanych i długich wyrazów oraz wielkich i małych wartości liczbowych • Niestaranny i niekompletny zapis notatek 	<ul style="list-style-type: none"> • Ćwiczenia w zapisywaniu i odczytywaniu wyrazów (scrabble, programy komp. z lektorem, dyslektyk) • Ćwiczenia z wyrazami o podobnym zapisie (kot, tok) • Sprawdzanie zeszytów i notatek ucznia • Stosowanie zeszytów z potrójną liniaturą (Glottispol) • Ćwiczenia grafomotoryczne.
Zaburzona analiza i synteza wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Mylenie małej i dużej litery 	<ul style="list-style-type: none"> • Ćwiczenia utrwalające pisownię • Plansze-gazetki z ważnymi pojęciami do danego działu (np. chrześcijaństwo, Mickiewicz, Syzyfowe prace...) • Podkreślenia graficzne dużych liter w tekstach przygotowanych przez nauczyciela • Kategoryzacja-podkreślamy duże litery i łączymy w grupy.
Zaburzona analiza i synteza wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w rysowaniu tabeli, wykresów zdań, map myślowych itp. • Trudności w wykonywaniu rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie dla uczniów gotowych szablonów do wypełnienia (pustych tabeli i wykresów) • Uruchomienie pomocy koleżeńskiej przy rysowaniu • Ćwiczenia grafomotoryczne • Rysowanie tego typu ćwiczeń na dużych arkuszach • Utrwalanie polisensoryczne- uczniowie łączą się w wykres zdania jako części zdania • Zachęcanie do rysowania i ilustrowania bez oceny (lub za wkład pracy) • Wskazywanie dokładnego miejsca każdego elementu rysunku (pod, nad, obok...)

Zaburzona analiza i synteza wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w odczytywaniu i interpretacji wiadomości z tabeli i wykresów 	<ul style="list-style-type: none"> • Częste korzystanie z różnych rodzajów tabel i wykresów (ocena po przećwiczeniu) • Upraszczanie i logiczne uporządkowanie tabeli i wykresów • Graficzne wyróżnianie części tabeli i wykresów
Jw.	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy z poprawnym przepisywaniem z tablicy (pomijanie liter i wyrazów, gubienie znaków graficznych np. strzałek itp.) • Niskie tempo przepisywania 	<ul style="list-style-type: none"> • Wyraźne pisanie na tablicy • Używanie podczas pisania podkreśleń, różnych kolorów kredy, pisaków • Zwracanie uczniom uwagi na poprawność zapisu • Sprawdzanie zeszytów i notatek oraz postępów pisania na lekcji • W skrajnych wypadkach drukowanie notatek i polecenie przepisania ich samodzielnie w domu
Jw.	<ul style="list-style-type: none"> • Mylenie terminów odnoszących się do tego samego zagadnienia (np. gatunek-rodzaj lit., przenośnia-przerzutnia, powieść-opowiadanie, części mowy -części zdania, dopełniacz-dopełnienie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrwalanie polisensoryczne- np. w jednym koszyku umieszczamy słowa odnoszące się do części zdania, a w drugim mowy w dwóch kolorach • Stosowanie rymowanek tematycznych • Wywieszanie skojarzonych słów na gazetce. (np. powieść- długa, epika, wiele wątków itp.)
Jw.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapisywanie cyfr arabskich zamiast rzymskich i na odwrot np. w datach, epokach (2 po 17 wieku) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwracanie uwagi na zapis dat podczas notowania-zapis wzorcowy na tablicy
Zaburzona spostrzegawczość wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Gubienie miejsca w tekście podczas czytania 	<ul style="list-style-type: none"> • Wydłużenie czasu na pracę z tekstem i na prace pisemne • Stosowanie obowiązkowo wskaźnika/zakładki przez ucznia w czasie czytania • Stosowanie przez nauczyciela wskaźnika podczas czytania dłuższych tekstów z rzutnika • Zakreślanie w tekście ważnych fragmentów podczas czytania
Zaburzona spostrzegawczość wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Niepełne rozumienie tekstu- lepsze rozumienie tekstu czytanego cicho 	<ul style="list-style-type: none"> • Unikanie, ograniczanie głośnego czytania na forum klasy • Sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu • Indywidualna praca ucznia z tekstem
Zaburzona spostrzegawczość wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w orientacji i wyszukiwaniu informacji w tekstach • Trudności w dostrzeganiu błędów, szczegółów itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ćwiczenia spostrzegawczości wzrokowej, (wyszukiwanie różnic w rysunkach, obiektów w rozsypkach, labirynty) • Dzielenie tekstu na części i ich kolejna analiza • Podkreślenia w tekście
Zaburzona pamięć wzrokowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w zapamiętaniu kolejnych czynności, sekwencji np. podczas analizy zdania. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapisanie sekwencji, procedury, porządku, planu • Pozwalanie na korzystanie z tego planu podczas wykonywania zadania (np. 1.znajdź orzeczenie2. Znajdź podmiot itd.) • Uzupełnianie kart pracy z kolejnymi krokami do wykonania • Systematyczne sprawdzanie postępów ucznia podczas pracy na lekcji

Terminy:

• **ANALIZA I SYNTEZA WZROKOWA:**

rozkładanie na poszczególne elementy konkretnego lub abstrakcyjnego materiału wzrokowego (np. obrazów, zdań, wyrazów) i łączenie ich w całość.

• **PAMIĘĆ WZROKOWA:**

zdolność do utrwalania i odtwarzania informacji wizualnej np. wyrazu

• **PERCEPCJA WZROKOWA:**

odbieranie, rozróżnianie i interpretowanie bodźców wzrokowych

• **SPOSTRZEGAWCZOŚĆ WZROKOWA:**

zdolność do wyodrębniania elementów ze zbioru

• **UTRWALANIE POLISENSORYCZNE:**

wspomaganie zapamiętywania określonych informacji przez jednoczesną stymulację różnych zmysłów np. słuchu, wzroku, dotyku

ZABURZENIA PERCEPCJI SŁUCHOWEJ

Rodzaj zaburzenia (wg opinii z PPP)	Przewidywane trudności w nauce	Sposoby dostosowania pracy do potrzeb ucznia
Zaburzona analiza i synteza słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • mylenie liter odpowiadających głoskom o podobnym brzmieniu (k-g, p-b, dz-c, z-s, sz-ś, w-f, dź-ć, d-t) np. miedz-mieć, kwas-klas, mosiądz-miesiąc, peryfrazo-parafrazo) 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywanie na tablicy trudnych, nowych słów, terminów; umieszczanie ich na gazetce szkolnej • systematyczne sprawdzanie notatek i zeszytów ucznia • mówienie wprost do ucznia przy zachowaniu ciszy w klasie
Zaburzona analiza i synteza słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • przestawianie i opuszczanie liter, sylab, wyrazów i całych zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie na głos zapisanej notatki • poprawianie wszelkich rodzajów błędów w pracach pisemnych ucznia • ćwiczenie nawyku logicznego odczytywania (sprawdzania) notatek własnych ucznia
Zaburzona analiza i synteza słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w poprawnym zapisywaniu wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdziany ustne lub uzupełnianie luk w wydruku • nauka nowych terminów przez skojarzenia dźwiękowe np. rymowanki, rapowanie • ilustrowanie wypowiedzi materiałami wizualnymi np. filmami, ilustracjami
Zaburzona analiza i synteza słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • brak umiejętności płynnego czytania • zgadywanie kolejnych wyrazów w tekście czytany na podstawie ich pierwszych liter • lepsze rozumienie tekstu czytany cicho • trudności w zrozumieniu wypowiedzi nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezygnacja, bądź ograniczanie czytania istotnych treści głośno na forum klasy przez innych uczniów (tyłem do ucznia) • Sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu • Indywidualna praca ucznia z tekstem • Wydłużenie czasu na czytanie i pisanie • Układanie i rozwiązywanie krzyżówek, rebusów • Organizowanie gier dydaktycznych • Wydawanie krótkich, prostych, konkretnych poleceń • Sprawdzanie zrozumienia polecenia
Zaburzona pamięć fonologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z zapamiętywaniem nowych wyrazów i terminów np. onomatopeja, personifikacja, nazwiska i tytuły 	<ul style="list-style-type: none"> • nauka nowych pojęć i słów w odwołaniu do materiału wizualnego np. prezentacje, filmy • utrwalanie polisensoryczne np. analiza wykresów, plansz • częste głośne powtarzanie, odczytywanie nowych pojęć
Zaburzona pamięć fonologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • mylenie znaczenia wyrazów o podobnym brzmieniu np. Krasiniński-Krasicki, anafora- epifora, parafragoza-peryfragoza 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczenie znaczenia wyrazów o podobnym brzmieniu, zwracanie uwagi na różnice między nimi (najlepiej w zestawieniu) • stosowanie kredy, pisaków, podkreśleń i innych graficznych podkreśleń
Zaburzona pamięć fonologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • niepoprawne odczytywanie zapisów zawierających cyfry, jednostki np. 2 łyżki=2 łyżeczki, IIw. p.n.e.=2 lata p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie słownego zapisu jednostek i cyfr • ćwiczenie umiejętności poprawnego odczytywania podobnych zapisów
Zaburzona pamięć fonologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • trudności ze zrozumieniem i zapamiętaniem wypowiedzi nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> • Wydawanie krótkich, konkretnych poleceń • Sprawdzanie stopnia zrozumienia polecenia przez ucznia

Zaburzony słuch fonematyczny	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zapamiętywaniu nowych treści, wyrazów podawanych w formie słownej 	<ul style="list-style-type: none"> • wielokrotne powtarzanie wprowadzanego pojęcia • stosowanie zapisu na tablicy, gazetce, planszy • kojarzenie materiału wprowadzanego z ilustracją, filmem • używanie kolorów podczas zapisu na tablicy • wielokrotne powtarzanie podczas dyktowania i monitorowanie postępów ucznia • powtarzanie trudnych reguł, słów chórem przez klasę
Zaburzony słuch fonematyczny	<ul style="list-style-type: none"> • trudność w zapisywaniu dyktowanych treści • opuszczanie lub przestawianie liter, wyrazów i całych zdań podczas pisania 	<ul style="list-style-type: none"> • wielokrotne powtarzanie krótkimi fragmentami dyktowanej treści • częste sprawdzanie zapisów w zeszycie • wyrabianie nawyku samokontroli logiczności zapisu notatek
Zaburzona bezpośrednia pamięć słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zapisywaniu dyktowanej treści 	<ul style="list-style-type: none"> • wielokrotne powtarzanie krótkimi fragmentami dyktowanej treści • częste sprawdzanie zapisów w zeszycie
Zaburzona bezpośrednia pamięć słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zapamiętywaniu definicji, pojęć, opisów, znaczenia pojęć itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • utrwalanie nowych wiadomości przez stosowanie kart pracy • przygotowywanie sprawdzianów zawierających zadania wielokrotnego wyboru • używanie kolorów i podkreśleń • wielokrotne powtarzanie materiału • utrwalanie polisensoryczne: przygotowywanie przez ucznia prezentacji, referatów, modeli, plansz nakręcanie filmów instruktorzowych
Zaburzona bezpośrednia pamięć słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zapamiętaniu kolejnych czynności np. podczas pisania wieloskładnikowych wypracowań, analizowania zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie pisemnej instrukcji dla ucznia • wydawanie krótkich, konkretnych poleceń • wielokrotne powtarzanie na forum klasy „procedury” zadania
Zaburzona bezpośrednia pamięć słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zapamiętaniu treści przekazywanych metodami podającymi np. za pomocą wykładu 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie lekcji metodami aktywizującymi • sprawdzanie stopnia zrozumienia i zapamiętania podanego materiału • analiza map myślowych, plansz, schematów jako podsumowania i utrwalenia lekcji • prowadzenie gier dydaktycznych
Zaburzona bezpośrednia pamięć słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> • trudności ze zrozumieniem i zapamiętaniem wypowiedzi nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> • wydawanie konkretnych poleceń • stosowanie pytań, zadań naprowadzających • zlecenie ciekawych, inspirujących prac domowych bazujących na mocnych stronach ucznia (do odnalezienia w opinii PPP) np. rysunków, folderów, nagrań, filmów, tekstów piosenek, rymowanek itp

• **ANALIZA I SYNTEZA SŁUCHOWA:**

rozkładanie na elementy (głoski, sylaby, wyrazy, zdania) materiału dźwiękowego i łączenie ich w całość.

• **BEZPOŚREDNIA PAMIĘĆ SŁUCHOWA:**

zdolność do odtwarzania informacji dźwiękowej (werbalnej i niewerbalnej) bezpośrednio po jej usłyszeniu

• **PAMIĘĆ FONOLOGICZNA:**

zdolność do identyfikacji pojedynczych głosek w wyrazach oraz utrwalanie i odtwarzanie informacji o ich występowaniu

• **PERCEPCJA SŁUCHOWA:**

odbieranie i rozróżnianie oraz interpretacja bodźców słuchowych

• **SŁUCH FONEMATYCZNY:**

zdolność do rozróżniania słów dzięki odbieraniu i identyfikacji pojedynczych dźwięków mowy

**ZABURZENIA KOORDYNACJI WZROKOWO-RUCHOWEJ
I SPRAWNOŚCI MANUALNEJ**

Rodzaj zaburzenia (wg opinii z PPP)	Przewidywane trudności w nauce	Sposoby dostosowania pracy do potrzeb ucznia
zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i sprawności manualnej	<ul style="list-style-type: none"> • zaburzony obraz pisma(pismo nieczytelne, nieestetyczne, nie-mieszczenie się w liniaturze • pismo powiększone lub pomniejszone • niestaranne zeszyty (wiele skreśleń, poprawek) • nieczytelne rysunki, schematy, tabele, wykresy • prace niestaranne, pogniecione, brudne itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • propozycja stosowanie zeszytów z potrójną liniaturą (Glottispol) • wykonywanie ćwiczeń rozwijających sprawność manualną i zdolności plastyczne (np. przedstawianie treści za pomocą rysunku, rysowanie idiogramów) • rysowanie tabeli, wykresów na tablicy lub przygotowanie dla ucznia gotowych schematów do wypełnienia • zwracanie uwagi na znaczenie elementów schematu i na ich miejsce na rysunku • wskazywanie miejsca, w którym powinny się znaleźć odpowiednie fragmenty tekstu podczas przepisywania • nagradzanie pochwałami za nawet najmniejsze postępy w estetyce pracy • pomijanie elementu estetyki w ocenie prac • monitorowanie postępów ucznia podczas samodzielnej pracy • w razie wątpliwości co do treści zapisanej przez ucznia (np. podczas sprawdzania poprawności ort.) dopytać ucznia • ważne informacje podawać na wydrukach • zezwalać na pisanie w wyjątkowych przypadkach pismem drukowanym lub na komputerze
zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i sprawności manualnej	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w odczytywaniu i interpretacji schematów, wykresów i tabel 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszczenie wykresu w widocznym miejscu na dłuższy czas • częste stosowanie na lekcji i zachęcanie ucznia do korzystania z takiej formy zapisu informacji • układanie i rozwiązywanie rebusów, krzyżówek
zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i sprawności manualnej	<ul style="list-style-type: none"> • pomijanie w zapisie niektórych liter, znaków, symboli itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwracanie uwagi na poprawność zapisu • systematyczne sprawdzanie poprawności zapisu podczas pracy na lekcji • częste sprawdzanie notatek i zeszytów ucznia
zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i sprawności manualnej	<ul style="list-style-type: none"> • nienadążanie za tempem klasy 	<ul style="list-style-type: none"> • dyktowanie stosownie do tempa pracy ucznia • w wyjątkowych przypadkach przygotowanie wydruku i polecenie przepisania go w domu • sprawdzanie postępów ucznia podczas samodzielnej pracy • prowadzenie gier dydaktycznych

• **KOORYDYNACJA WZROKOWO-RUCHOWA:**

umiejętność harmonijnego łączenia odbieranych bodźców wzrokowych z wykonywanymi ruchami; współpraca „oka i ręki” niezbędna podczas m.in. rysowania czy pisania

• **OBNIŻONA SPRAWNOŚĆ MANUALNA:**

niska sprawność motoryczna rąk, brak precyzji w wykonywaniu drobnych ruchów np. wycinaniu, rysowaniu, pisaniu itp.

ZABURZENIA ORIENTACJI PRZESTRZENNEJ

Rodzaj zaburzenia (wg opinii z PPP)	Przewidywane trudności w nauce	Sposoby dostosowania pracy do potrzeb ucznia
zaburzenia orientacji przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> • trudności ze zrozumieniem i stosowaniem pojęć z zakresu stosunków przestrzennych (nad, pod, w prawo, w lewo) • problemy z właściwym rozplanowaniem rysunku, tekstu, zachowaniem proporcji elementów 	<ul style="list-style-type: none"> • rysowanie schematów i wykresów na tablicy lub przygotowywanie gotowych wydruków • sprawdzanie stopnia zrozumienia polecenia przez ucznia (np. napisz <u>poniżej</u>, wybierz z <u>lewej</u> części tabeli itp.) • zwrócenie uwagi na znaczenie elementów wykresu (np. strzałek) • wskazywanie miejsca, gdzie powinny się znaleźć poszczególne elementy schematu lub przepisywanego tekstu
zaburzenia orientacji przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> • problem ze zrozumieniem treści przekazywanych za pomocą schematów, rysunku, fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> • częsta analiza infografik • sprawdzanie stopnia zrozumienia treści przekazanej w formie graficznej • wskazywanie uczniowi bezpośrednio miejsca aktualnie analizowanego
zaburzenia orientacji przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawianie kolejności liter i szyku wyrazów w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie polisensoryczne wspomagane wodzeniem palca po tekście • wydłużenie czasu na pracę z tekstem i pisanie prac • sprawdzanie stopnia zrozumienia przeczytanego tekstu

• **ORIENTACJA PRZESTRZENNA:**

praktyczne rozumienie stosunków przestrzennych (nad, pod, w prawo, w lewo) występujących między przedmiotami i osobami w danym otoczeniu

ZABURZENIA LATERALIZACJI

Rodzaj zaburzenia (wg opinii z PPP)	Przewidywane trudności w nauce	Sposoby dostosowania pracy do potrzeb ucznia
zaburzenia lateralizacji	<ul style="list-style-type: none"> • mylenie liter różniących się położeniem w stosunku do osi pionowej (p-g lub d-b) oraz osi poziomej (w-m, u-n, b-p, d-g) • mylenie podobnych cyfr (1-7, 3-8, 6-9) • trudności z zapamiętaniem znaków graficznych i symboli (;-:, ,, a", ,-') • występowanie elementów pisma lustrzanego, odwracanie liter, cyfr, znaków, symboli lub zmiana ich kolejności 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonywanie ćwiczeń umożliwiających poprawne kształtowanie liter, cyfr, znaków i symboli • poprawianie wszelkich błędów w pracach pisemnych ucznia • stosowanie ćwiczeń z zakresu pisma oburęcznego • ćwiczenia wg Kinezylogii Denisona
zaburzenia lateralizacji	<ul style="list-style-type: none"> • mylenie lewej i prawej strony wykresu lub tabeli 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywanie strony tabeli za pomocą nazwy lub koloru • stosowanie podkreśleń, kolorów itp. dla wyróżnienia stron • ćwiczenia w zapisywaniu np. wyrazów w dwóch kolumnach
zaburzenia lateralizacji	<ul style="list-style-type: none"> • obniżony grafizm pisma • przedstawianie i opuszczanie liter, sylab, wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • wydłużenie czasu na pracę z tekstem • uwzględnianie podczas sprawdzania prac ucznia możliwości przedstawiania przez niego różnych elementów zapisu (np. daty i inne błędy np. szyk) • ćwiczenie pisania oburęcznego na komputerze jako przygotowanie do samodzielnego radzenia sobie w życiu
zaburzenia lateralizacji	<ul style="list-style-type: none"> • brak umiejętności płynnego czytania • niepełne rozumienie tekstu- lepsze rozumienie tekstu czytanego cicho 	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie polisensoryczne wspomagane wodzeniem palcem po czytanych tekście • czytanie instrukcji i poleceń przez nauczyciela • wydłużenie czasu na pracę z tekstem i pisanie prac

zaburzenia lateralizacji	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zapisie słów, liczb w słupkach, tabelach • niewłaściwe rozplanowanie graficzne pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia w konstruowaniu tabeli, wykresów i odczytywaniu informacji w nich zawartych • układanie i rozwiązywanie krzyżówek • systematyczne sprawdzania postępów pracy • wskazywanie miejsca w którym powinien znaleźć się element, stosowanie kolorów
---------------------------------	---	---

• **LATERALIZACJA:**

nadrzędność ruchowa jednej strony ciała nad drugą (lateralizacja jednostronna) lub brak dominacji którejkolwiek ze stron ciała (lateralizacja nieustalona)

SŁABA KONCENTRACJA UWAGI

Rodzaj zaburzenia (wg opinii z PPP)	Przewidywane trudności w nauce	Sposoby dostosowania pracy do potrzeb ucznia
słaba koncentracja uwagi	<ul style="list-style-type: none"> • trudności ze skupieniem uwagi na lekcji • niemożność dłuższego skupienia się na jednym zadaniu • niekończenie rozpoczętych czynności • niepełne rozumienie tekstu • wydłużony czas pracy • oczekiwanie na potwierdzenie i akceptację 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzanie na lekcji różnorodnych metod w tym wiele aktywizujących • korzystanie z pomocy multimedialnych • ćwiczenia poprawiające koncentrację • wydawanie krótkich, konkretnych poleceń • czytanie poleceń przez nauczyciela • sprawdzanie stopnia zrozumienia polecenia lub tekstu • stała kontrola nad postępem pracy na lekcji, pozytywne motywowanie do jej kontynuacji • w miarę możliwości krótkie zadania o niewielu przykładach • zauważanie wkładu pracy choćby w częściowe wykonanie zadania (np. akapit pracy) • udzielanie nieustannych pochwał uczniowi • stosowanie nagród (np. karteczek itp.)

• **FUNKCJE PERCEPCYJNO-MOTORYCZNE:**

zdolność do odbioru, przetwarzania i interpretacji informacji docierającej do organizmu za pomocą wszystkich zmysłów (wzroku, słuchu, dotyku, smaku i węchu) oraz do odpowiedzi na nie w formie określonej czynności ruchowej (motorycznej)

• **OPINIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ:**

dokument wydawany przez poradnię diagnozujący ucznia z odchyleniami rozwojowymi i specyficznymi trudnościami w uczeniu, mający dla szkoły wartość opiniotwórczą.

• **ORZECZENIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ:**

dokument wydawany przez poradnię diagnozujący ucznia z zaburzeniami rozwojowymi, mający dla szkoły wartość decyzyjną.

• **SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ:**

indywidualne trudności w przyswajaniu wiedzy, związane z funkcjonowaniem ośrodkowego układu nerwowego.

• **WYMAGANIA EDUKACYJNE:**

oczekiwane osiągnięcia ucznia, sformułowane przez nauczyciela na podstawie realizowanego programu nauczania.

ŹRÓDŁA:

1. Błaszczak K.: Przewyciężając trudności, „Twoja Nowa Era”, Warszawa 2011
2. Zakrzewska B. Trudności w czytaniu i pisaniu, Warszawa 1999
3. Bogdanowicz M. Uczeń z dysleksją w szkole, Operon, Gdynia 2005

Katarzyna Hawel
doradca metodyczny języka polskiego
Gimnazjum w Pszowie